

Delavska Pravica

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrto leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Rozman Jože:

Minimalne plače

Brezglava kapitalistična konkurenca in pohlep po čim večjem dobičku sta prignala delavske plače do takega stanja, da je sploh še vprašanje, ali je to mogoče imenovati plačo. Naravnost neznosno je vprašanje plač na jugu naše države. Pa tudi pri nas taki slučajji niso več redki. Pri tem prav nihče ne pomisli, da večno zniževanje plač vendar ne more in ni v stanu rešiti gospodarstva iz tega kaosa, marveč ga celo povečava.

Neštetokrat poudarjena resnica, čim manj zaslužka, toliko manj kupne moči, se danes prav nič ne vpoštevata. Kakšno je v teh okoliščinah zdravstveno stanje delavstva, naj podamo le nekaj ugotovitev. Na podlagi podatkov Osrednjega urada za zavarovanje delavcev je ugotovljeno, da od vsakih 100 umrlih članov tega zavarovanja umre 46 za tuberkulozo. Vsak drug član našega bolniškega zavarovanja umre tedaj za tuberkulozo. Zakaj toliko tuberkuloze? Ker delavčev zaslužek ne zadošča, da bi si delavec mogel privoščiti zadostno hrano in zdravo stanovanje. Naše delavstvo bo v doglednem času s svojimi družinami vred vsled pomanjkanja zadostne prehrane popolnoma obnemoglo.

Zdravniško je ugotovljeno, da mora delavec, ako hoče v redu vršiti svoje delo, imeti hrano, ki vsebuje dnevno 3400 do 4000 kalorij. Na podlagi tega in drugih potrebščin (obleke, perila, čevljev, stanovanja) je bil ugotovljen eksistenčni minimum, ki je potreben za življenje samskega delavca za letošnji mesec maj s 646.89 Din mesečno. (Po indeksu zagrebske delavske zbornice.) Za štiričlansko družino, mož, žena in dva otroka, ako vzamemo za ženo 80% moževega indeksa in za vsakega otroka po 40%, je potrebno na mesec za prehrano, obleko, obutev in stanovanje 1643.54 Din.

Sedaj pa pogledajmo, koliko jih je, ki zaslužijo toliko, da krijejo svoje potrebščine, minimalno določene za vzdrževanje samca ali družine, in to po zdravniških ugotovitvah.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev poroča, da je bilo v juniju 1934 s stalnim dnevni zaslužkom

do 8 Din dnevno	70.159 delavcev ¹
od 8 do 24 Din dnevno	266.789 delavcev
od 24 do 34 Din dnevno	96.261 delavcev
od 34 do 48 Din dnevno	62.300 delavcev
od 48 dalje dnevno	73.132 delavcev

Skupaj 568.641 delavcev

Povprečno zavarovana plača je v tem mesecu znašala 22.21 Din.

¹ Povečini vajenci.

Povprečna večina samskega delavstva je pri nas zaposlena s plačo do 24 Din dnevno. Ako vzamemo, da dela delavec 24 delovnih dni, znaša njegov zaslužek na mesec 576 Din. Iz tega sledi, da 267.000 delavcev, to je polovica vseh zavarovanih članov, ne zasluži nič toliko, da pokrije najnižje določeni eksistenčni minimum, ki znaša, kakor sem zgoraj navedel po indeksu zagrebske Delavske zbornice mesečno 646.89 Din. Vsak mesec zmanjka vsakemu samskemu delavcu 70.89 Din, da krije najnujnejše potrebščine za ohranitev zdravja. Zato ni čudno, da žanje med našo mladino tuberkuloza. Nekaj je med njimi gotovo tudi družinskih očetov. Da je tu življenje še bolj strašno, ni potreba posebej omenjati. Pripomniti pa moram, da sem vzel najvišjo postavko in ne dosega jo vsi zaslužki 24 Din.

Recimo, da je druga polovica zavarovanih članov poročena. Nadaljnji zaslužki so izkazani dnevno od 24 do 48 Din, povprečno 36 Din. Pri tem zaslužku, ki znaša dnevno 36 Din, zasluži delavec za 24 delovnih dni (več navaden delavec ne dela) 864 Din na mesec. Ta zaslužek pa doseže le malo delavcev. Pa še za te, ki zaslužijo 36 Din dnevno, in so poročeni, znaša primanj-

kljaj 779.54 Din mesečno, da bi krili svoje življenjske potrebščine po minimalno preračunanem indeksu. Saj zaslužijo komaj polovico tega, kar bi morali. Da v takih razmerah ni govora o zdravju in delovni sposobnosti našega delavstva, je več kot jasno. Tu so že skrajni napor, da se delavstvo sploh obdrži pri življenju.

Skrajni čas je, da se tedaj konkurenca na račun delavskih plač neha. To ni samo v interesu delavstva, marveč vsega našega gospodarstva, kakor tudi države same, ako noče, da bo v doglednem času ena tretjina vsega naroda popolnoma tuberkulozna, torej nesposobna za delo in v breme celoti. **Nujno je, da se temu nevzdržnemu stanju napravi konec in se z zakonom določi minimalne plače.**

Te plače pa ne smejo biti take, da bi dale povod znižanju še onim redkim plačam, s katerimi se še s težavo izhaja. Kolikor je sploh mogoče, naj se minimalne plače približajo ugotovljenemu družinskemu eksistenčnemu minimumu. Da se to čimprej uveljavi, je zahteva vsega delavstva in tudi ostalih, ki ne motre tega vprašanja samo iz spekulativnih razlogov. Dovolj je bede in revščine!

Filip Uratnik:

Zagrebska konferenca

V Zagrebu se je 24. in 25. avgusta t. l. vršila važna konferenca predstavnikov delavskih zbornic in delavskega zavarovanja. Na tej konferenci smo razpravljali o izvedbi in izgraditvi raznih panog našega onemoglostnega in starostnega zavarovanja.

Razširjenje pokojninskega zavarovanja za zasebne nameščence je stopilo v akuten štadij. To zavarovanje obstoja dosedaj, kakor znano, samo v Sloveniji in Dalmaciji. Ostali deli države pa ga nimajo. Tako socialni, kakor gospodarski interesi zahtevajo, da se razširi na vso državo.

Minister za socialno politiko je dobil v letošnjem finančnem zakonu pooblastilo, da to izvede. Potrebni so največji napor interese, da bi to pooblastilo ne ostalo na papirju. Vse delavske zbornice v državi so tozadevne napore zasebnih nameščenec in njihovih strokovnih organizacij že v miselnih, podanih ministrstvu socialne politike najtopleje podprle. To je prišlo na zagrebski konferenci ponovno do izraza. Ni se pa moglo iti pri tem preko dejstva, da ima minister za socialno politiko že več let tudi pooblastilo, da izvede v celoti ali delno

splošno delav. invalidsko in starostno zavarovanje.

Morda je preveč, ako govorimo tu o zavarovanju. Zakaj to, kar se da s skromnimi 3% zavarovane mezd ustvariti, je le skromen začetek tega zavarovanja.

Najvažnejše delo, ki ga je v pogledu zgornjih akcij zagrebska konferenca opravila, je v tem, da je preprečila, da bi se moglo izigravati nameščen-

ske zavarovanje proti delavskemu, ali pa narobe, kar bi se lahko končalo tako, da bi obe akciji popolnoma propadli. Sklenjeno je bilo, da se mora vršiti borba za obe zavarovanji vzporedno in da morajo biti akcije strokovnih organizacij, delavskih zbornic, kakor tudi vseh organov delavskega zavarovanja paralelne, usmerjene v pravec, da se dosežeta oba gori postavljena cilja.

Ni res, da se obe gori navedeni zavarovanji ne bi dali izvesti. Sredstva starostnega in invalidskega zavarovanja se trošijo s početka le v prav neznatni meri. Večji del teh sredstev se kapitalizira in priteka po tej poti v narodno gospodarstvo nazaj. Če govorimo o visokem obdavčenju delavskih mezd, je treba reči, da je to obdavčenje res visoko. Da pa gre to obdavčenje v izmeri, ki ni v nikakem sorazmerju z dohodki delavcev in nameščenec v fiskalne svrhe. Enoodstotna obdavčitev mezd uvedena v letošnjem finančnem zakonu, ki se izvaja še preko besedila tega zakona, je za delavstvo krivično visoka. Na področju dravske banovine obstoja še poleg tega 0.75% doklada na mezde za tako zvani bednostni fond. Ta doklada obstoja samo v naši banovini. Ako se samo ti dve obdavčitvi ukine, bi imeli zbrana sredstva za izvedbo splošnega invalidskega in starostnega zavarovanja brez znatnejših novih obdavčitev delavstva.

Ob priliki razprav o izvedbi splošnega invalidskega zavarovanja pa nismo mogli iti preko ene-ga dejstva.

To zavarovanje bo začelo zbirati prispevke takoj. Njegovi učinki pa se bodo pokazali šele čez

Mogočno zborovanje viničarjev v Ljutomeru

**Občni zbor Strokovne zveze viničarjev — nad 300 udeležencev
Vsi delegati spontano za svoje delavske pravice — Resolucije**

V nedeljo, dne 26. avgusta so množice viničarjev in viničark kar trumoma prihajale v veliko dvorano Katoliškega doma v Ljutomeru. Brez jasnih razglasov in časopisne agitacije le z naročilom od ust do ust, se je poleg delegatov, ki so prišli polnoštevilno: iz Maribora, Limbuš, Zg. Hoč, Frama, Slov. Bistrice, iz Haloz, Litmerka, Svetinji, Sv. Miklavža, Sv. Boljenka, Kapele in Gor. Radgone, zbralo še nad 300 viničarjev iz ljutomerskih goric. Hoteli so ob tej priliki dati posebnega poudarka svojim teptanim delavskim pravicam in opozoriti tega nevarno tukajšnjo javnost, da smo tu tudi viničarji, katerih gospodarski in socialni položaj je že naravnost nevzdržen.

Otvoritev in poročilo načelnika

Načelnik »Strokovne zveze viničarjev« tov. Andrej Mir je otvoril zborovanje s pozdravom na zbrane delegate kot zastopnike viničarskega delavstva iz vseh krajev ter na ostale zborovalce, predvsem pa zastopnika Jugoslov. strokovne zveze tov. Martina Koresa iz Maribora ter zastopnika »Slovenca« č. g. Munda. Takoj je prišel na dnevni red in podal svoje poročilo. Naglasil je predvsem krščansko idejno temelje, na katere se v celoti naslanja pokret »Strokovne zveze viničarjev« ves čas svojega obstoja.

Poročilo blagajnika

Blagajnik zveze tov. Janez Kosič je podal podrobno poročilo o finančni moči organizacije in navajal vse prejeme članarine od skupin ter število in višino izdanih posmrtninskih, bolniških in porodniških podpor. Celotni denarni promet zveze je znašal v tem poslovnem letu 94.072 Djn 44 par.

Poročilo tajnika

Obširno strokovno poročilo je podal tajnik tov. Rozman Peter, v katerem je predvsem podčrtal mišerni položaj viničarjev v dravski banovini. Plače so se znižale za 50 odstotkov. Viničarji so zgolj razred izkoriščanih. Vse se godi pod krinko gospodarske krize, za katero pa se pogosto skrivajo več ali manj drugi nameni. Zato to ni nobena kriza, marveč le najgrša gospodarska laž in spekulacija

leta, v skromnem obsegu šele po preteku karenčne dobe, v nekoliko večjem obsegu kasneje.

Razumljivo je, da je zbiranje rezerv pri starostnem zavarovanju nujno. Vendar se mora tudi s tem računati, da je treba dati delavstvu tudi takojšnjih koristi, kadar se zahtevajo od njega žrtve. Imamo pa tudi področja, kjer je takojšnja odpomoč res nujna in neodložljiva.

Na konferenci se je doseglo soglasje, da se mora izvesti vsaj zavarovanje onemoglih tuberkuloznih s takojšnjim učinkom.

Zakaj je to prav posebno nujno? Naš Okrožni urad odpušča iz svojega zdravljenja vsako leto približno 100 neozdravljivih tuberkuloznih bolnikov, ker jim je potekla članska doba prej, nego so ozdravljeni. Cenim, da je takih težko bolnih bivših članov delavskega zavarovanja samo v Sloveniji okrog 500.

Znana stvar je, da dajejo pri nas občine le nezadostne podpore, ki nikakor ne zadostujejo za preživljanje. Položaj teh tuberkuloznih, ki so v večini primerov še vzdrževalci rodbine, je strašen. Prisiljeni so iskati vedno znova in znova zaposlenja, da bi bili deležni zopet podpore pri Okrožnem uradu. V tej zaposlitvi okružujejo svoje sodelavce. Ako pa zaposlitve ne najdejo, kar se danes v večini primerov dogaja, so prisiljeni beraciti po okolici, če hočejo živeti. To je težko za prizadele in nevarno za okolico. Iz teh razlogov je takojšnja izvedba invalidskega zavarovanja za tuberkulozne neodložljiva potreba.

A kje najti kritje za to?

V Sloveniji bi se dalo to zavarovanje res lepo izvesti — brez novih obremenitev delavskih mezd —, ako bi se uknil banovinski bednostni fond in prenesla sredstva, ki so se doslej v njem zbirala, na delavsko zavarovanje.

Tudi v ostalih delih države bi bilo predpostavljati kritje potom posebnega paritetnega pri-

z viničarskim delavstvom. Kakor da viničar kot človek ne bi imel telesnih in duševnih potreb. Najpoglavnejše točke za rešitev viničarskega vprašanja so: stalnost v službi, zaščita minimalnih mezd, bolniško zavarovanje in ukrepi, da pride tudi viničar kdaj do svoje zemlje.

Za nadzorstvo je poročal tov. Nedok Marko in predlagal, da občni zbor izreče zaupnico načelnstvu za njegovo pošteno delo. Po debati, v katero so precej živahno posegali delegati, se je prešlo na volitve: V načelnstvo so bili soglasno izvoljeni tovariši: Mir Andrej, Tomažič Franc, Kosič Janez, Topličar Ignacij in Ribič Avgustin, za namestnike pa: Miklošič Martin, Rozman Martin, Herga Avgust, Pučko Matija, v nadzorstvo pa: Vrbancič Jože, Husjak Feliks, Nedok Marko, Počtnik Janez. V strokovni odbor pa so bili izvoljeni predsedniki vseh skupin.

Predlogi in resolucije

Predloge za občni zbor so prijavile skupine: Kapela ugotavlja, naj bi se opozorilo občine na večjo skrbstvo za viničarje, naj se izvede čimprej zavarovanje za bolezen in starost, naj se zaslužek ne znižuje, da bi se moral viničarski red boljše izvajati in naj se pri skupini vrši več članskih sestankov.

Fram. Pri izdajanju službenih viničarskih knjižic od strani občin naj se bolj strogo pazi na to, da nobeden vinogradnik ne bo imel viničarja brez viničarske knjižice. — Slovenska Bistrica. Čim prej naj se začne priprave za izvedbo bolniškega zavarovanja. Nato so bile prečitane važne resolucije (katere bodo priobčene v prihodnji številki), v katerih zahtevajo delegati in zbrani viničarji od ministrstva socialne politike, od banske uprave, od Delavske zbornice in Jugoslov. strokovne zveze, da store vsak po svojih močeh, da se prične z uspešnim reševanjem viničarskega vprašanja.

Zastopnik JSZ tov. Kores Martin je v jedrnatem govoru podčrtaval predvsem važnost strokovne organizacije. Le kolikor bo viničarsko delavstvo razredno zavedno in organizirano, toliko bo v borbi za svoje pravice tudi uspešno. Na koncu je izpregovoril še č. g. Munda, želeč viničarskemu

spevka. — Le, če bi se izkazalo, da se vse to ne da izvesti, bi bilo razmišljati, ali ni vprašanje osiguranja težko bolnih tuberkuloznih važnejše, kakor podpore pri kratkih obolenjih.

Cetrto vprašanje, s katerim se je zagreška konferenca bavila, je sanacija glavnih bratovskih skladnic.

V tem pogledu je ugotovila konferenca naslednje:

Prispevki bratovskih skladnic tudi po zadnji novelizaciji pravilnika bratovskih skladnic pri nobeni bratovski skladnici ne osiguravajo v pravilniku normiranih dajatev, zato so potrebni novi napori v smislu sanacije invalidskega in starostnega zavarovanja rudarjev. Ta potreba, ki je pri Glavni bratovski v Ljubljani evidentna in neodložljiva, obstoja v manj vidni obliki pri vseh bratovskih skladnicah v državi.

Konferenca je bila mnenja, da se mora osnovati poseben fond za sanacijo bratovskih skladnic, ki bi ga upravljal pod nadzorstvom gospoda ministra za šume in rudnike skupen odbor, postavljen od vseh bratovskih skladnic. Sredstva za ta fond bi se dobila z obdavčenjem proizvedenih in uvoženih produktov, premogokopne, rudninske in topilniške industrije.

Konferenca je obrnila pažnjo na dejstva, da bo treba znatnejši del sanacijskega fonda kapitalizirati in da otvarja to možnost za podpiranje gospodarstva, zlasti za podpiranje težke kovinske industrije ter da je mogoče upoštevati s tem paralelizem izmed socialnih zahtev rudarskih in topilniških delavcev ter potreb rudarske in topilniške industrije. Po tej poti se morejo spraviti v sklad tudi interesi posameznih pokrajin.

Zagreška konferenca naj bi bila uvod v živo in splošno akcijo vseh delavcev in namestencev v smislu izgradnje delavskega in namestencevega starostnega in invalidskega zavarovanja.

strokovnemu pokretu obilo napredka in uspeha v njegovi pravični stvari.

Po obnem zboru so vsi delegati, skupno z načelnstvom in nadzorstvom zveze odšli na grob tov. Husjaka Ivana, prvega pijonirja tega viničarskega strokovnega gibanja. Kot znak nepozabne hvaležnosti in tovarštva so se ga spominjali v tihi molitvi in položili na njegovo gomilo cvetje. Po skupnem kosilu so se potem eni s popoldanskim vlakom, drugi peš vrnili na svoje domove. Tako mogočnega zborovanja viničarjev Ljutomer ni videl že od leta 1926, ko je bil I. viničarski kongres. Hočemo, da ga še vidi! Zavest skupnosti in ednosti naj nas dviga k vztrajnemu in nesebičnemu delu za našo sveto in pravično stvar. Le v slogi je moč in uspeh!

Kovinarji

Jesenice. (Razpored zdravniške službe ob nedeljah in praznikih.) Krajevni odbor bratovske skladnice je pred časom vpeljal vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, veljaven za vse družinske člane brez ozira njih bivališča. Ta red je razglašen za vsak mesec posebej na oglasni deski pri vходу v tovarno. Dogaja pa se večkrat, da nekateri v potrebi zdravniške pomoči ne vedo, kateri zdravnik vrši službo in morajo, ako nočejo klicati službe prostega zdravnika, prej k oglasni deski. Nekateri pa hitijo k zdravniku kar na ugrab. Da se bo odrejeni sklep bolj upošteval, in da prihranimo članom nepotrebna pota, smo prosili upravo skladnice, da nam bo vsak mesec izročila prepis razglašene razvrstitve zdravniške službe, katerega bomo vselej priobčili. Prošnji je bilo ugodeno, ter je za mesec september zdravniška služba razvrščena tako: 2. septembra g. dr. Kogoj Francšek; 8. septembra g. dr. Čeh Milan; 9. septembra g. dr. Čeh Milan; 16. septembra g. dr. Čeh Milan; 23. septembra g. dr. Kogoj Francšek; 30. septembra g. dr. Čeh Milan.

Jesenice. (Nov davek.) Fin. zakon za proračunsko leto 1934-35 določa nov davek kot »izredni prispevek« v višini 1% na prejeme, ki pripadajo uslužbenškemu davku. Kljub temu pa, da zakon jasno določa, da so od tega davka izvezti delavci in hišna služničad, zahtevajo davčne uprave, da se davek delavstvu mora odtegniti. Tako namreč citamo v razglasu, ki ga je alifirala KID, v katerem sporočila, da se bo davek vnaprej odtegoval. Zaostanek od meseca aprila, takrat je zakon stopil v veljavo, pa se bo odtegnil v 4 mesečnih obrokih. Ako bo davčni oblast od sedanjega zahteva odstopila, se bo denar delavstvu vrnil. Ta 1% davek je v današnjih razmerah za delavstvo naravnost nezno breme; vsaj ga bodo plačevali družinski očetje od 100 do 150% več od sedanjega davka na ročno delo. Nujno dolžnost prav vseh merodajnih činiteljev je, da storijo takoj vse ukrepe, da se nejasnost tolmačenja zakona čimprej odpravi in s tem odtegovanje tega davka ustavi.

Jesenice. (Banska uprava bo rešila.) Zaupniški zbor je bil zaradi tega, ker se je KID vedno bolj branila plačevati zamujeno dnino zaradi sej obratnih zaupnikov, primoran nasloviti na KID pismeno zahtevo, naj se izrazi ali bo plačevala zaradi zaupniških sej zamujeno dnino ali ne. Ta je v svojem odgovoru sporočila, da je zaradi nejasnosti v 117. zak. o zaščiti del. odstopila stvar v rešenje banjski upravi. Banska uprava bo torej odločila, ali je seje zaupniškega zbora, ki se po čl. 10. Poslovnika o delovanju obratnih zaupnikov, morajo vršiti mesečno, smatrati za »delovanje po naravi njim odrejenega področja o delovnem času« § 117. zak. o zašč. del., po katerem se zaupniku ne sme ničesar od mezde odtegniti. Od tega, ko so vloge romale z enega naslova na drugega, je preteklo že več ko mesec dni, a odgovora še ni. Zaupniki pa čakajo, kdaj bodo lahko brez škode na zaslužek imeli zopet sejo, katere je že nujno potrebna. Apeliramo na kr. bansko upravo, naj se to čimprej reši, da zamorejo zaupniki preiti nemoteno k svojemu delu.

Jesenice. Članski sestanek se je vršil 26. p. m. ob povoljni udeležbi članstva. Tov. tajnik Rozman je v enournem govoru podal sliko Bratovske skladnice pred leti, sedaj, in kakšni ukrepi bi bili potrebni za sanacijo. Po govoru je sledila debata, iz katere se je razvidelo, da delavstvo pazno sledi položaju skladnice in s skrbjo gleda v bodočnost zavoda, ko mu ne bo mogel nuditi one opore na stara leta, za katero je dolga leta mesec za mesecem plačeval visoke prispevke. Popoldne se je potem vršila seja odborov obeh skupin, ki je predloge in mnenja sestanka ponovno proučila ter napravila važne sklepe.

Jesenice. (Neopravičene kazni.) Obratovodstvo martinarne je v mesecu juliju kaznovalo tri toplice

† JANEZ MAJCEN

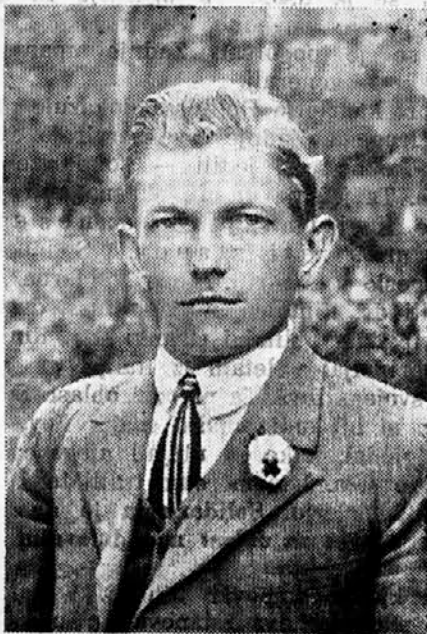
V ponedeljek, dne 27. avgusta je zatisnil najzvestejši med zvestimi tovariš Janez Majcen svoje oči, poklican k Sebi od edino pravičnega Sodnika. V javnosti smo le redkokdaj brali njegovo ime. Kvečjemu v poročilu o občnem zboru strokovne skupine lesnega delavstva v Rimskih Toplicah smo mogli čitati, da je bil soglasno izvoljen za blagajnika skupine. Toda Janez Majcen ni bil le blagajnik. Bil je duša skupine. In to upravičeno. Krasi se ga predvsem tri čednosti. Bil je globoko veren. Iz te globoke vere je zrastle v pravega socialista. Krščansko socialistični pokret je ljubil z vso svojo pošteno dušo. Za pokret je bil pripravljen se žrtvovati in se je tudi žrtvoval vse svoje življenje. Bil je pokretaš kot mlad fantiček. Z leti je postajal dovršenejši in ko je stopil v zrelo mladeniško dobo, je bil popoln, izklesan značaj.

Krotak kot jagnje je zrastle in vzkipel, kadar je šlo za dobrobit organizacije in delavstva. Svoje vsakdanje dolžnosti je opravljal vestno, toda glavni, lahko rečemo, edini cilj njegovega življenja je pa bil dobrobit njegovih tovarišev in tovarišic. Na nje je mislil, ko je urejal poslovne zadeve organizacije, na nje je mislil, če je včasih ostreje nastopil, na nje je mislil, če je karal nezavedne.

Pošten, zvest, vedno vedrega lica, nikoli malodušen, je tvoril nezavestno središče delavskega življenja v Gračnici. Če si prišel iz tovarne ali iz Ljubljane, vedno te je pozdravil tisti zadovoljni obraz in iskrene oči, ki so vsakega poštenega človeka pridobile zase. V njem ni bilo prevare. Kadar je nanesla pot v Gračnico, sem bil najbolj vesel Janeza.

Skoraj nemogoče se zdi človeku, da ga ne bomo več videli. In vendar je to bridka resnica. Sredi največjega dela, naravnost iz delavske fronte je bil odpoklican. Vemo, da ni žel v življenju plačila in ga tudi ni zahteval. Vemo, da ni bil še utrujen, da je bil še poln borbe in zaupanja v

zmago delavstva. In ravno ta zavest nas še bolj žalosti. Božja pota so včasih neumljiva, toda vsekdar prava. Zato je tudi dober in prav sklep božji, da naj gre Janez po svoje plačilo za vse, kar je napravil dobrega za svoje tovariše in tova-

rišice. — Se enega se zavedamo, da bo duh ljubezni, požrtvovalnosti in zaupanje v krščansko socialistični pokret, ki ga je gojil in vcepljal s svojim življenjem in delom, še dalje živel med njegovimi tovariši in tovarišicami. In s tem bodo postavili tovarišu Janezu najlepši spomenik.

po 56 Din z motivacijo, da ni bil obod (velb) peči pomeni. Delavstvo pa je kasneje ugotovilo, da je to delo bilo opravljeno v redu in to celo ob samo dva prata močnem obodu! Obratni zaupniki so že intervenirali. Ako se znesek ne bo povrnil, bo imela s to zadevo opravka inspekcija dela. Kažen je po višini protizakonita, po ugotovitvah delavstva pa sploh neopravičena.

Tekstilno delavstvo

Kranj. V nedeljo, dne 2. septembra t. l. smo imeli pri nas v Kranju prav lepo uspelo delavsko zborovanje. Brez velikega pompa in zunanjih vidnih priprav ter kljub slabemu vremenu se je zbralo res zadovoljivo število kranjskega in okoliškega delavstva v Delavskem domu. To je pač dobro znamenje, da se tudi naše delavstvo vedno bolj zaveda svojega položaja, pa tudi svojih pravic. Zato se vedno bolj oklepa svoje strokovne organizacije, ki ga bo tudi edina rešila in ščitila. Na zborovanju so govorili tov. Langus in Lombardo iz Ljubljane in tov. Pestotnik in Pfajfar iz Kranja. Tako stvarnih, resnih, globokih in vendar poljudnih govorov že dolgo nismo slišali. Govorniki so nam podali sliko in zgodovino delavskih bojev. Govorili so nam o današnjem skrajno kočljivem položaju delavstva in potih izboljšanja. Vir zla je v napačni duhovni usmerjenosti današnje družbe. Središče družbe namreč ni več človek, ampak materija, dobiček. Mi pa hočemo nove usmerjenosti odgovornosti proti Bogu in do sočloveka. Prav dobro pa tudi vemo, da bodo takozvane gornje plasti naroda še vedno ostale tam, kjer so danes, in take, kakršne so danes. Te bomo pa s silo spreobrnil, kajti prostovoljno ne bodo dali absolutne komande iz rok. Središče te duhovne in gospodarske preosnove bodo in so že ravno delavske strokovne organizacije. Prvi koraki so tudi že pri nas v Kranju storjeni. Res nismo še tako daleč, kakor so naši tovariši tekstilni delavci v Ameriki, ki ravno te dni bijejo odločen boj za svoje pravice. Vse razmere pa kažejo, da smo dobro pričeli, kažejo pa tudi, da bomo morali prejši ali slej stopiti prav na isto pot, ki jo hodijo ameriški tovariši. Tovarišice v »Iki« so nam dale prav lep zgled, pa tudi korajžje. Pri teh pa tudi vidimo, kaj je strokovna organizacija, kaj zmora. Tako hočemo enotno nastopiti tudi drugod. Kajti razmere v kranjski industriji so skrajno slabe. Se pač pozna, da še nismo imeli dobre stro-

kovne organizacije. Upamo, da se obrača na boljše vsaj v tem oziru. Vedno bolj se zavedamo, da nam mora biti strokovna organizacija prva, in sicer svobodna in neodvisna organizacija. Ako hočemo svoje razmere zboljšati, ako hočemo izvesti starostno zavarovanje, phraniti sedanjemu delavsko zaščitno zakonodajo in jo še izpopolniti, moramo postati borbeni in neodvisna armada, zavedajoča se svoje naloge, pa tudi svoje moči. Kranjsko delavstvo vstaja in stresa s sebe suženjskega duha pa tudi varuštvu nepoklicanih.

Litija. Morčca avgustova vročina marsikoga pripravila do tega, da si poišče prijetne gozdne sence ali pa jo mahne k Savi, da se shladi v njenih valovih. Tudi za narodno, social. kralja Matjaža gori pod Svibnom je bilo le malo preveč avgustove sopenice in se je zbudil. Mrko je pogledal okrog sebe, pretegnil parkrat svoje stare kosti in pričel nekaj godrnjati. Kaj neki ga je tako ujezilo? Srake res, da se letajo po zraku, pa to zanj menda ni tako strašno? Mogoče pa je ta nezgodna soparica, vzrok njegove jeze? Resk, jo mahne po mizi: »Ti vražji klerikalci! — A, to je bil torej vzrok, da so se starina zbudili, ne soparica, ne radovednost, če srake se letajo po zraku. Klerikalci so tisti, ki mi ne dajo spati in mi brenče kod nadležne mihe okrog glave. — Res čudno, kako so ti klerikalci sitni, človeku se spati ne puste. Vedno ga dražijo. Pa res niso nič dostojni! — Vojskovodja, odet v plavo uniformo, še vedno nekaj išče. Naenkrat se mu razjasni obraz, oči se mu hudomušno zabliškajo. Plavi vojskovodja je zagledal na mizi pero in papir. (Naš plavi Matjaž se je namreč med svojim spanjem moderniziral in se tudi na moderne pisalne potrebnosti razume.) Resk, zopet po mizi. Prav nežen pa ni kljub svojim letom. — K njemu pristopi njegov štab, ves plavo »poštrian«. »Sedaj jih pa bomo, te klerikalce. In še z marksisti se družijo. V »cajenge« jih bomo dali! — Štab pritrjuje. Globoko se oddahnejo plavi vojvoda in napiše članek za »cajenge«. In ta članek je zagledal dne 15. avgusta v 4. štev. nar. soc. »Dela« beli dan. (Pa je čudno tole »Delo«. Na naslovni strani piše, da izhaja mesečno, pa je 15. avgusta t. l. izšla šele 4. številka. Toliko v komentar, da ne bi kdo mislil, da je tiskarski skrat spremenil št. 8 v 4!) — Pa kako so se plavi vojvoda razjarili! Nikar tako, saj lahko škoduje jeza in s tem lahko sami sebe »fentate«! — Gospodje nacionalci, le nikar se preveč ne širokoustite. Spomnite se malo nazaj, kake dobrote ste nudili delavstvu. Ali pa sami vprašajte, pa vam

bodo sami povedali. Sicer pa, če bi bili res kaj nudili, bi gotovo nar. strok. organizacija ne propadla. — Sedaj pravite, da čakate! Kaj pa čakate? Konjunktura za vas, kaj ne? Verjemite, da so tisti časi že davno minuli! Bo zopet treba nasloniti glavo na mizo in zadremati!

OBLACILNA STROKA

Kranj. Delavstvo tovarne »Ika« vodi že nad en mesec boj za uveljavljanje kolektivne pogodbe in za ureditev meznega spora. Bilo je že več intervencij, ki so v poedinih primerih sicer uspela, do kolektivne pogodbe pa vendar še ni prišlo. Podjetnik jo je stalno odklanjal. Da bi prišli stvari do dna, je na prošnjo JSZ sklical Inspekcijo dela za 4. IX. t. l. uradno razpravo. Po večurnem razgovoru je podjetje v principu pristalo na to, da podpiše kolektivno pogodbo, vendar pa je zahtevalo, da še enkrat pregledajo vse točke zastopniki zveze industrijev, Delavske zbornice in JSZ. Obenem je pa bil predložen novi načrt regulacije plač. Delavstvo pa je na svojem sestanku 4. IX. 1934 izjavilo, da vztraja na sklenitvi kolektivne pogodbe in dokler ne bo ta sklenjena, odklanja vsak sporazum. Odločitve zahteva do 10. t. m. Ako je ne bo, ni odgovorno za posledice, ki bi mogle nastati.

Delavstvo hoče mir in red v tovarni, tega pa ne bo, dokler ne bodo pravice določene s pogodbo. Zato vlada med delavstvom brezpogojna sloga. Dosedaj je pokazalo veliko umevanje tudi za težnje podjetja. Toda tudi ima svoje meje. Delavstvo je odločeno, da se bo borilo do konca. Zaupanje v lastno moč je silno zrastle in še raste. To v vednost tistim, ki so hoteli sejati razdor in povzročiti malodušnost.

Lesno delavstvo

Rimske Toplice. Dne 27. avgusta nam je umrl naš vodilni sodelovalec, tov. Ivan Majcen. Kot blagajnik skupine je vršil svoje delo vestno v popolno zadovoljstvo članov. Kako je bil priljubljen, je pričal njegov pogreb, katerega se je udeležilo vse delavstvo tovarne na Gračnici in tudi drugi njegovi prijatelji. Poslovilna govora pri odprtju grobu sta imela č. g. župnik Jakob Cebašek in tajnik rudarjev tov. Lojze Lešnik. Umrl je Ivan, on spi v grobu, umrl je tovariš pravice in resnice. Umrl je poštenjak, krivice ni storil nikoli in jo tudi nikomu ni želel. Ali je še kdo med nami kot on, ki spi v grobu? Umrl je delavski organizator. Podl se nam je steber, ali bo kdo med nami, ki ga bo nadomeščoval? Ne, ni umrl, njegov duh še živi med nami in nas bodri na delo. Živi in živel bo, le začasno je zaprl oči, da se po trudu in boju oddahne v hladnem grobu. Da, v tvojem nesebičnem delu za naše ubogo delavstvo, Ivan, živiš in boš vedno med nami. Ko pa pride dan vstajenja za ubogega proletarca, v katerega si ti tako, sveto veroval, takrat, dragi Ivan, bod krivice, katere si ti tako junasko prenašal, pozabljene. — Pocičaj v miru, tvoji rodbini pa naše sožalje!

Jugoslovanska strokovna zveza izreka mami tovariša Janeza, vsem njegovim svojcem, posebej pa še strokovni skupini lesnega delavstva svojo globoko sožalje nad težko izgubo, katero tudi sami čuti.

Razno

Celjsko članstvo in somišljeniki! Zadnji sestanek je bil dobro obiskan, prihodnji v nedeljo, dne 16. sept. mora biti še boljši! Toliko danes vsem v vednost. Ostalo poročamo v prihodnji »Delavski Pravici«. — Na seji je naša skupina določila nedeljsko službo tov. odbornikov v našem lokalu v Delavski zbornici od 9. do 11. Pridite v naš lokal, če hočete pojasniti ali karkoli. Članstvu priporočamo tudi »Priročnik« od JSZ. Vsebuje važne odstavke iz določil, ki tičejo predvsem delavstva.

Celje. Nedeljski sestanek naše skupine je bil dokaj zadovoljiv. Navzočni so z zanimanjem poslušali tov. Lešnika, ki nam je poročal o Delavski zbornici. Res, zanimive so skupne barantarije rdečih in plavih. Pač razumemo njih skupnost! Dobili smo med drugim tudi površen pregled proračuna, v katerem so ponekod čudne postavke, posebno ona o knjigovodji in celjskem dopisniku s 6000 Din letno so nas zanimala. Le barantajte se naprej, čeprav ste se šele pred nedavnim grizli. Zastopnikom kršč. soc. delavstva pa damo svoje zaupanje. Ostane tudi še naprej pravični in odločni. Delavstvo je v prvi vrsti tega potrebno, saj izmožganja že itak dosti čuti s strani kapitala. Celjsko in drugo članstvo pa mora čutiti predvsem potrebo po skupnosti, ker v njej bomo notranje rasli za borbo poštenega

Važna znamenja

Zadnje čase so se godila in se še dogajajo važne stvari. V Čikagu je bil velikanski štrajk, ki je zajel nad 200.000 delavcev. Delodajalci so hoteli reforme predsednika Roosevelta tako izvesti, da bi nosili glavno pezo delavci. Zato je završalo tako silno, da se je prestrašila celo Amerika, ki je vajena populističnih bojev in revolt mase.

Vsi ti dogodki označujejo smrtni boj kapitalizmu. Kapitalistične sile so bile, ki so priklicale v življenje fašizem v različnih državah, za dotične države primernih oblikah. Oblika fašizma je bila ob nastanku revolucionarna, barva socialna. Zato je zajel vse sproletarizirane malomeščane, pa tudi velik del delavstva. Malomeščani so pričakovali, da bo fašizem ustvaril zopet tiste lepe stare čase, ko je bilo vsega dovolj in ko so mogli tako mirno živeti. Delavstvo je menilo, da gre za nekaj čisto novega, da se ustvarja nov družabni in gospodarski red.

Dejansko je pa fašizem otrok kapitalizma. Da bi fašizem to zakril, je zbesnel na poljih, na katerih se je smel s privoljenjem kapitalizma svobodno gibati. Nacionalizem je proglasil za najvišjega boga. V imenu nacionalizma so zapirali, trpinčili in ubijali v stotisočih delavce in njihove voditelje. V imenu nacionalizma so oropali narodne manjšine njihovih naravnih pravic, jih preganjali in jih še preganjajo. Toda kapitalizmu se ni skrivil las. Hitler je dajal iz državne blagajne bogate subvencije veleposestvu in industriji, dočim je splošni življenjski standart delovnih slojev padel, Mussolini je zavil svoj kapitalistični obraz v korporacijski sistem. Navidez je dal delovnim slojem pravice, v resnici jih je pa spravil pod absolutno oblast delodajalcev. Kolon in tovarniški delavec bridko zdihujeta pod tem jarmom. Niti meščanska poročila, da njihovi tovariši v Rusiji gladujejo, jih ne morejo potolažiti.

Vsem je znano, da se nahajajo fašistične dežele v težki gospodarski in duhovni krizi. Zato revolte in upori najzvestejših ter njihova težka usoda v ječah in konfinacijah. Ti

dogodki dokazujejo, da je fašizem hitreje doigral, kakor je svet pričakoval. Tudi kapitalizem se je uštel. Ta injekcija ni učinkovala posebno ugodno. Smrtni boj kapitalizma se je pogoršal. Zadnje upanje so zdravniki — generali.

Smrt kanclerja Dollfussa dokazuje pa še nekaj drugega. Zadnje čase servirajo delavstvu posebno dve jedili — solidarizem in stanove. Ta jed pa ni niti okusna, niti nima vsebine. Kajti nikjer ni danes solidarizma, niti stanov. Solidarizem je bil geslo v Avstriji. Toda solidarna nista bila niti dr. Rintelen, niti Dollfuss, dasi sta oba pripadala politični stranki. Dr. Rintelen se je pripeljal v letalu iz Italije, da bi na grobu svojega tovariša prevzel oblast. Solidarističen ni bil tudi junaški major Fey, ki je mirno gledal, kako so ubijali njegovega tovariša in šefa. Isto moremo trditi tudi o sedanjem kanclerju. Solidarizem je danes le krinka v boju za oblast nad delovnim ljudstvom.

In kje so stanovi? Jih ni. V današnji družbi sta samo dva »stanova«: »Stan« izkoriščevalcev in »stan« izkoriščanih. Med tema dvema gre boj.

V tem boju so temni in svetli trenutki. Temni, ker padajo tako težke žrtve. Svetli, ko opazujemo, da se vedno bolj ustvarja enotna fronta bojevnikov izkoriščanega razreda. Zadnji štrajk v Čikagu je v topoglednem razvoju važen mejnik. Ameriški delavec se je dosedaj boril le za boljši kosček kruha, za svoje gosposko življenje. Gospodarska kriza in z njo združena brezposelnost ter zmanjšani dohodki; kopičenje premoženja v rokah nekaterikov, bančni škandali, družabne korupcije so odprle tudi temu delavcu oči. Spoznal je, da ni vse boljši kosček kruha, ampak da mora ustvariti boljši gospodarski in družabni red, kakor je sedanj, če hoče, da bo mogel živeti kot človek. Ta štrajk pomeni velikopotezno pričetni boj za tak gospodar. red.

Delavec se mora zavedati tega: čim bolj bomo prihajali k odločilnemu boju, tem bolj

se bodo gromadile obdolžitve o »nepravilnem pojmovanju« tega boja, tem bolj bodo trkali tudi na našo vest. Zavedajmo se samo enega: naše mesto je v fronti tistih, ki se bore za pravičnejšo ureditev gospodarstva in družbe. Če kdo hoče, da bomo enotni v tej borbi, naj pride k nam v to fronto. Mi se ne bomo in se ne smemo umakniti iz nje.

ODPOVED SLUŽBE NAMEŠČENCEM, KI SO POZVANI NA OROŽNE VAJE

Casopisje poroča, da je vojno ministrstvo poslalo notranjemu ministru vlogo, v kateri ugotavlja, da privatni delodajalci, pa tudi državne in samoupravne oblasti odpovedujejo službe nameščencem, ki so pozvani na orožne vaje. Vojno ministrstvo ugotavlja, da to ne sme biti noben razlog za odpoved službe, ako je nameščenec pozvan izvršiti svojo državljansko dolžnost. Od notranjega ministra zahteva, da to onemogoči in zaščiti nameščence, ki so pozvani na orožne vaje.

DELAVSKA LITERATURA

Centralno tajništvo Delavske zbornice v Beogradu je izdalo knjigo »Delavska plača« kot gospodarski, socialni in kulturni faktor, v kateri Bogdan Krekić opisuje položaj našega delavstva. Knjiga ima predvsem namen, da podpre akcijo, ki se vodi za izvedbo zakona o minimalnih plačah. Razmere, v katerih živi naše delavstvo naravnost zahtevajo, da se to izrabljanje delavstva prepreči. Vsem strok. organizacijam in javnim delavcem, ki vodijo borbo za izvedbo zakona o minimalnih plačah, bo knjiga dobro služila. Važnejše sestavke bomo v zvezi z akcijo za izvedbo zakona o minimalnih plačah približali v našem listu.

Priročnik. Več skupin je, ki nam še niso obrabile denarja za prodane izvide »Priročnika«. Prosimo tedaj vse one, ki nam za to knjižico kaj dolgujejo, da denar čimprej nakažejo.

Skupine in zaupniki, ki ste poslali izvide že prodali, sporočite, ali vam pošljemo zopet nekaj zvodov. To važno knjižico mora imeti vsak delavec.

Položnice prilagamo v tej številki vsem cenj. naročnikom, katerim je potekla naročina. Prosimo vse, da nam nakažejo naročnino, katera znaša za tri mesece 10 Din. »Delavska Pravica« nima nikakih fondov in je odvisna samo od naročnine čitateljev. Kdor list ne plačuje, ga uničuje!

delavstva, ki ne pozna zahrbtnega besedičenja. Zato ne bodite malomarni! Marsikoga še pogrešamo, posebno one iz takozvane naše mladine. Ali ne čutite dolžnosti v sebi do skupne borbe? Socialno uveljavljanje ni v malomeščanstvu ali v sportu. Stran z malodušnostjo in stopite v vrste!

Žrtve dela

Huda jama - Laško. V noči od 23. na 24. avg. t. l. se je pri tukajšnjem rudniku na obratu Liša smrtno ponesrečil rudar-vozač Lešan Andrej. Dodeljen je bil na dnevni kop, kjer je pripravljali zasipni material za odkope. Etaža je bila visoka 2,5 m. Med delom nekako ob 1 se je utrgala preveč izpodkopana plast zemlje na omenjenega tako nesrečno, da je siromak zaradi težkih notranjih poškodb ob 4 zjutraj podlegel poškodbam. Pri za-vesti je bil in tudi govoril je čisto do zadnjega. Zunanjih poškodb ni imel skoraj nobenih. Omenjeni je bil primorski emigrant, sedaj naš državljan. Po prihodu v Jugoslavijo je dobil pri tuk. rudniku delo, kjer je bil zaposlen 5 let. V tem času se je tudi oženil ter prevzel od tasta malo posestvo v Bukovci. Bil je izredno skrben gospodar, dober delavec in povsod splošno priljubljen. Zapušča žalujčo ženo in sorodnike. Pogreb se je vršil v nedeljo, dne 26. avgusta ob 16 na pokopališču pri Sv. Jederti ob obilni udeležbi tovarišev rudarjev ter drugih prijateljev in znancev, kar je priča, da je bil pokojni res priljubljen. V hiši žalosti se je v imenu delavstva poslovil od njega glavni zaupnik

tov. Alojz Diacci, na pokopališču pa g. župnik Jos. Lončarič. Bodi mu zemljica lahka in v miru počivaj daleč od rodne grude!

Goričane. Dne 24. avgusta t. l. se je pri delu v papirnici na Goričanih ponesrečil tov. Franc Kozamernik. Poškodbe so bile tako težke, da je kratko po prevozu v ljubljansko bolnišnico umrl. Njegovo truplo je bilo prepeljano v Presko in pokopano na tamošnjem pokopališču. Kako iskreno so z nesrečno družino sočustvovali poleg številnih pokojnikovih tovarišev tudi ostali ljudje, je najlepše pokazala izredno velika udeležba pri pogrebu. — Pokojni je bil marljiv in trezen delavec in najboljši oče številni družini. Zapušča ženo in 8 otrok, katerih najstarejši ima komaj 11 let.

*

Zahvala

Podpisana vdova po delavcu Francu Kozamerniku, ki se je dne 24. avgusta t. l. v papirnici na Goričanih smrtno ponesrečil, se najlepše zahvaljuje za denarni znesek 546 Din, ki mi ga je kot podporo v teh težkih dneh zbralo in izročilo vrlo delavstvo goričanske papirnice. Enako se zahvalim gg. uradnikom in njihovim gospem soprogam kakor tudi p. n. vodstvu papirnice za blagohotno socialno razumevanje. Vsem blagim srcem prisrčna hvala!

Goričane-Preska, dne 1. septembra 1934.

Ana Kozamernik.

USNJARSKA IN ČEVLJARSKA ZADRUGA

R. Z. Z. O. Z.

V TRŽIČU

R. no.

IZDELUJE VSAKO-
VRSTNE OVCJE IN
KOZJE KOŽE KA-
KOR TUDI BAR-
VANO USNJE ZA
POVRŠNIKE

POSTREŽBA TOČNA.
CENE SOLIDNE